

การดำเนินงาน

รวมโรงเรียนขนาดเล็ก

เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็ก
เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักว่า ด้วยเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เด็กวัยเรียนมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ค่านิยมของผู้ปกครองนักเรียนที่ต้องการให้บุตรหลานของตนได้เรียน ในโรงเรียนคุณภาพ ประกอบกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภาครัฐ ทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานทางการศึกษาในสังกัดต้องปรับตัว เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กเป็นความท้าทายสำคัญประการหนึ่งของการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของปฏิบัติงานในปี 2554 -2555 และเป็นแนวทางหรือแผนการดำเนินงานปี 2554-2556 โดยขอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำแผนยุทธศาสตร์รองรับการดำเนินงาน และขอให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนได้ร่วมอุดมการณ์ ร่วมคิด ร่วมมือดำเนินงาน เพื่อให้ภารกิจบรรลุเป้าหมาย อันจะเป็นคุณูปการต่อการพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพของระบบการศึกษาไทยในระยะยาวต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สารบัญ

คำนำ

สารบัญ

ส่วนที่ 1 บทนำ	1
เหตุผลและความเป็นมา	1
สภาพปัจจุบันของโรงเรียนขนาดเล็ก	1
สภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก	2
การดำเนินงานที่ผ่านมา	3
ส่วนที่ 2 นโยบายการดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็ก	5
ยุทธศาสตร์และ มาตรการ	5
วัตถุประสงค์	6
เป้าหมาย	6
คำจำกัดความ	7
ภาพความสำเร็จ	7
ส่วนที่ 3 แนวการดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็ก	9
การบริหารจัดการการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก	9
การบริหารจัดการบุคลากร	11
การบริหารงานวิชาการ	14
การบริหารการเงิน พัสดุ ที่ดิน อาคารสถานที่และสินทรัพย์อื่น ๆ	16
การบริหารจัดการ การเดินทางไปเรียนกรณีรวมโรงเรียน	18
ส่วนที่ 4 เส้นชี้ความสำเร็จ	20
ภาคผนวก	
ข้อคิดจากประสบการณ์การทำงานที่ประสบผลสำเร็จ	22

ส่วนที่ 1

บทนำ

เหตุผล และความเป็นมา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีภารกิจเร่งด่วนในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมให้ระบบการศึกษาเป็นระบบที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพควบคู่กันไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ต้องส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ได้ตามมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนด ภายใต้การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง และมาตรการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) ซึ่งจะมีการเกษียณอายุราชการนับแสนอัตราในอีก 10 ปีข้างหน้า

นอกจากนี้ ระบบการศึกษาไทยกำลังประสบปัญหาท้าทายสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากและมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากประชากรวัยเรียนมีจำนวนลดลง และความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนในเมือง ปัจจุบันโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมากถึง 14,397 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.82 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2553) การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากดังกล่าว ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้เพียงพอ กล่าวคือ เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่า มีข้อจำกัดด้านการใช้ครูหรือไม่สามารถจัดครูได้ครบชั้น และขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาจึงลดลงอย่างต่อเนื่อง

สภาพปัจจุบันของโรงเรียนขนาดเล็ก

การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการดำเนินงานยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ โรงเรียนขนาดเล็กยังคงใช้งบประมาณและทรัพยากรที่ไม่คุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการทดสอบระดับชาติ ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ประกอบกับโรงเรียน ขนาดเล็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กคงมีสัดส่วนค่อนข้างสูงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังตาราง

ตาราง จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กปีการศึกษา 2546-2553

ปีการศึกษา	จำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก	ร้อยละ
2546	10,877	33.23
2547	11,599	35.88
2548	12,269	37.94
2549	12,828	39.73
2550	13,518	41.90
2551	13,915	43.73
2552	14,056	44.63
2553	14,397	45.82

2. สัดส่วนครูต่อนักเรียน โดยเฉลี่ย 1 : 12.46 (ระดับประเทศ 1 : 19) (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2553)
3. จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น จำนวน 7,280 โรงเรียน (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2551)

สภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก

จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านมาพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านคล้ายคลึงกันใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียนและด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนซึ่งในแต่ละด้าน มีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

1. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ

การจัดการศึกษาในอดีต รัฐบาลมุ่งเน้นการจัดตั้งโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่เพื่อการขยายโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนทุกคนได้เข้าเรียน แต่ในปัจจุบันความจำเป็นดังกล่าวได้ลดลง ประกอบกับประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องดังที่ได้กล่าวมาแล้วตั้งแต่ตอนต้น ดังนั้นจึงทำให้มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวมีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน นักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คน สูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนขนาดเล็กอีกจำนวนหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ เช่น พื้นที่ห่างไกล ความเจริญ พื้นที่บนภูเขาสูง บนเกาะ ชายขอบของประเทศ เป็นต้น ซึ่งนักเรียนในโรงเรียนลักษณะดังกล่าวมีปัญหาในการเดินทางไปเรียน ทั้งโรงเรียนยังขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียนซึ่งมีบริบทที่ต่างไปจากโรงเรียนขนาดอื่น ๆ ส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษายังไม่เป็นที่น่าพอใจ

2. ปัญหาด้านการเรียนการสอน

ในด้านการเรียนการสอนนั้น พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสภาพที่ครูไม่ครบชั้นและนักเรียนมีจำนวนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลา และเต็มความสามารถ เพราะมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนที่ครูจำนวนหนึ่งต้องปฏิบัติ ทั้งในสังกัดเดียวกันและจากต่างสังกัด หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้มีจำนวนจำกัด ซึ่งมีสาเหตุ มาจากโรงเรียนได้รับงบประมาณน้อย ซึ่งในท้ายที่สุดก็ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไปด้วย

3. ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน

ในการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนที่ผ่านมาได้ใช้เกณฑ์การจัดสรรหลาย ๆ เกณฑ์ ซึ่งขนาดโรงเรียนก็เป็นเกณฑ์หนึ่งในการจัดสรรเนื่องจากการคำนึงถึงประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณ ดังนั้นจึงทำให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับจัดสรรบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง เป็นจำนวนน้อย สภาพอาคารเก่าชำรุดทรุดโทรม เนื่องจากก่อสร้างมาเป็นเวลานาน คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ยังมีไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชนได้มากนัก เนื่องจากผู้ปกครองและชุมชนดังกล่าวมีความยากจน สำหรับตัวบ่อน้านักเรียนนั้น พบว่า นักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจน

4. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ที่ผ่านมาจนถึงแม้ว่าจะมีตัวแทนของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็ตาม แต่บทบาทของคณะกรรมการดังกล่าวยังมีไม่มากนัก และหากกล่าวถึงการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนด้วยแล้ว ก็แทบจะกล่าวได้ว่ามีน้อยมาก หรือไม่เลย ในบางพื้นที่ ชุมชน ผู้ปกครอง มีฐานะยากจนไม่สามารถส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนและการเรียนของบุตรหลานได้เท่าที่ควร

จากการศึกษาวิจัยด้านคุณภาพและประสิทธิภาพ ของการจัดการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้นำเสนอข้อมูลผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนขนาดต่าง ๆ ทั้งด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ ดังนี้

1. การศึกษาในประเทศไทย

1.1 ปี 2549 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายพื้นฐานต่อหัวของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนยิ่งเล็ก ค่าใช้จ่ายต่อหัวยิ่งสูงโดยเฉพาะเมื่อรวมเงินเดือนครู

1.2 ปี 2550 สมศ. รายงานผล โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองการประเมินมาตรฐานภายนอกของ สมศ. ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งโดยมากไม่ผ่านมาตรฐานที่ 4, 5, 6, 9 และ 13

2. การศึกษาของต่างประเทศ

2.1 เิงประสิทธิภาพ ในประเทศสหรัฐอเมริกา นักวิจัยเสนอขนาดของโรงเรียน ที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ (Cotton, 1996) คือ

1) ระดับประถมศึกษา ควรมีนักเรียน 300 - 400 คน

2) ระดับมัธยมศึกษา ควรมีนักเรียน 400 - 800 คน

2.2 เิงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รัฐอิลลินอยส์ ดำเนินการโครงการวิจัยเป็นช่วงระยะเวลา 10 ปี เพื่อติดตามผลการเรียนของนักเรียน (Enrich, n.d.) พบว่า

1) โรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 495 คน มักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

2) โรงเรียนที่มีนักเรียน 495 - 1,200 คน มักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด

การดำเนินงานที่ผ่านมา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการด้วยวิธีหลากหลายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ และคุณภาพ ในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ส่งผลให้โรงเรียนจำนวนหนึ่งสามารถเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการด้วยตนเองและบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่น

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป รวมทั้งการบริหารงานบุคคล ดังนี้

1. จัดทำแผนการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก กำหนดยุทธศาสตร์และวิธีการดำเนินการ ที่หลากหลาย เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสามารถนำสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. การรวม และเลิกโรงเรียน โดยกำหนดรูปแบบการรวมโรงเรียนแบบรวมบางชั้น รวมช่วงชั้น และรวมทั้งโรงเรียน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536 จนถึงปัจจุบันสามารถดำเนินการรวมทั้งโรงเรียนได้มากกว่า 3,000 โรงเรียน

3. การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและจัดกิจกรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปกครองต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อมมากกว่า และทำความเข้าใจกับชุมชนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้รับรู้และเข้าใจเหตุผลในการรวม และเลิกโรงเรียนขนาดเล็กอันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของบุตรหลาน และความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณและทรัพยากร

4. การพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการ โดยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบลดชั้นการเผยแพร่ ผลงานของโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบให้เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โรงเรียนอื่นตลอดจนบริหารจัดการและสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนหลักอย่างเพียงพอ

5. พัฒนาระบบเครือข่ายโรงเรียนให้เข้มแข็ง สนับสนุนหน่วยการเรียนรู้คอมพิวเตอร์แบบเคลื่อนที่ หน่วยบริการการเรียนรู้เคลื่อนที่ (รถยนต์)

6. ส่งเสริมการจัดการศึกษารูปแบบพิเศษเฉพาะพื้นที่ที่ไม่สามารถยุบรวมโรงเรียนได้

7. ประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น โครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งและโรงเรียนดีประจำตำบลซึ่งจะส่งผลต่อการรวมศูนย์และการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก

8. ประสานชุมชนในการถ่ายโอนโรงเรียนขนาดเล็กให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือชุมชนให้เข้ามารับผิดชอบทั้งด้านบุคลากร และอาคารสถานที่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักว่า การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพนักเรียน ผลประเมินมาตรฐานโรงเรียน และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารอัตรากำลังครู และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุคลากร จึงได้กำหนดมาตรการรวม และเลิกโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นมา ประกอบกับนโยบายและการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง คือการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก และมาตรการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ของ คปร. โดยมติคณะรัฐมนตรี เห็นชอบแนวทางการจัดอัตรากำลังและบริหารจัดการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานได้เรียนในโรงเรียนดีมีคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดยุทธศาสตร์ มาตรการ เป้าหมาย และภาพความสำเร็จ ให้หน่วยงานทุกระดับได้ใช้เป็นแนวทางการรวมโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

ส่วนที่ 2

นโยบายการดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

ยุทธศาสตร์และมาตรการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พิจารณาการดำเนินการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีทิศทาง การดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายสำคัญดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” และกำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน 4 ประการหลัก คือ

1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและต่อต้าน การซื้อสิทธิ์ ขายเสียง สามารถก้าวทันโลก มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่สมบูรณ์ ห่างไกลยาเสพติด เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น สมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบ การบวณการผลิตและพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ โดยพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่ การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนและภาคเอกชน และทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ มีการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. มาตรการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายอัตรากำลังพลภาครัฐ (คปร.) โดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 เห็นชอบแนวทางการจัดอัตรากำลังและการบริหารจัดการในภารกิจการศึกษาขั้นพื้นฐานตามข้อเสนอของคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) กำหนด มาตรการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์และให้กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ปัญหาด้วยการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การปรับบทบาทภาครัฐเพื่อดำเนินภารกิจการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารจัดการให้มีจำนวนโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการกำลังคนให้สมดุลและสอดคล้องกับภารกิจ ด้านการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารทรัพยากรด้านการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการในภารกิจด้านการศึกษา
ขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงความสำคัญของนโยบายดังกล่าว จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางรากฐานการศึกษาใหม่ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น ดังนั้น มาตรการสำคัญประการหนึ่งในนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง คือ การรวมโรงเรียนขนาดเล็กรวมทั้งเป็นการตอบสนองต่อมาตรการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) โดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ได้ระบุสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เพิ่มประสิทธิภาพและลดความสูญเปล่าของโรงเรียนขนาดเล็กด้วยมาตรการที่เหมาะสม ได้แก่ การควบรวม การปรับปรุงประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่าย ตลอดจนจูงจูงสนับสนุนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีการจัดทำแผนที่ตั้งสถานศึกษา (school mapping) และแผนดำเนินงานแบบขั้นบันไดภายในปี 2561
2. จัดให้มีการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ เพื่อให้เกิดขนาดที่เหมาะสมโดยชดเชยค่าเดินทางแก่พ่อแม่ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถจัดสรรอัตรากำลังของครูและงบประมาณที่เสริมสร้าง การพัฒนาคุณภาพได้อย่างเต็มที่
3. เร่งดำเนินการให้โรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพดีขึ้น ด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิ ส่งเสริมโรงเรียนดีประจำตำบล การควบรวมและถ่ายโอนสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งไม่ได้อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกลและให้การอุดหนุนค่ายานพาหนะ
4. ใช้ระบบงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาเป็นสิ่งจูงใจในการแก้ปัญหาโรงเรียนที่มีขนาดเล็กมาก จนไม่สามารถพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาได้ โดยให้ควบรวมเป็นโรงเรียนที่สามารถบริหารจัดการเพื่อการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา: นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้, 2553.)

วัตถุประสงค์

เพื่อลดจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กให้เหมาะสมกับความจำเป็นของพื้นที่นำไปสู่การเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษารองรับนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง และมาตรการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552

เป้าหมาย

ภายในปีการศึกษา 2561 จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กลดลง ร้อยละ 50 โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ปีการศึกษา 2554-2556

ภายในปีการศึกษา 2556 จะสามารถรวมโรงเรียนได้ จำนวน 5,627 โรงเรียน โดยให้เร่งรัดดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนี้

1. ภายในปีการศึกษา 2554 รวมโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 20 คน จำนวน 581 โรงเรียน
2. ภายในปีการศึกษา 2555 รวมโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 40 คน จำนวน 1,964 โรงเรียน
3. ภายในปีการศึกษา 2556 รวมโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 60 คน จำนวน 3,082 โรงเรียน

สำหรับโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 61-120 คน หากมีความพร้อมสามารถดำเนินการรวมโรงเรียนได้

ระยะที่ 2 ปีการศึกษา 2557-2559

ภายในปีการศึกษา 2559 รวมโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 100 คน จำนวน 6,395 โรงเรียน อย่าง

น้อยร้อยละ 50

ระยะที่ 3 ปีการศึกษา 2560-2561

ภายในปีการศึกษา 2561 รวมโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน จำนวน 2,372 โรงเรียน อย่างน้อยร้อยละ 50

ปีการศึกษา	ควมรวมโรงเรียนที่มีนักเรียน	จำนวนโรงเรียน	หมายเหตุ
ระยะที่ 1 2554	0 - 20	581	
2555	21 - 40	1,964	
2556	41 - 60	3,082	รวม 5,627 โรงเรียน
ระยะที่ 2 2557 - 2559	61 - 100	6,395	ดำเนินการกับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความพร้อมประมาณ ร้อยละ 50
ระยะที่ 3 2560-2561	101 - 120	2,372	ดำเนินการกับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความพร้อมประมาณ ร้อยละ 50

คำจำกัดความ

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา หรือโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา
รวม หมายถึง การรวมที่ตั้งอยู่ใกล้กันตั้งแต่สองแห่งขึ้นไป เพื่อให้การบริหารและจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ
เกิดผลดีแก่ผู้เรียนทั้งในด้านสิทธิ โอกาส และคุณภาพการศึกษา

เล็ก หมายถึง การเลิกโรงเรียนชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แผนดำเนินงานแบบขั้นบันได หมายถึง กระบวนการควมรวมโรงเรียนขนาดเล็กโดยกำหนดเป้าหมาย และ
ระยะเวลาดำเนินการอย่างชัดเจน

โรงเรียนหลัก หมายถึง โรงเรียนที่รับนักเรียนจากโรงเรียนมารวม

โรงเรียนมารวม หมายถึง โรงเรียนที่มาเรียนรวมกับโรงเรียนหลัก

โรงเรียนลักษณะพิเศษที่ได้รับการยกเว้น หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่พิเศษ (ห่างไกล กันดาร ภูเขา
เกาะ ชายแดนและพื้นที่เสี่ยงภัย) ไม่สามารถรวมกับโรงเรียนใดได้ ให้จัดการเรียนการสอนตามปกติโดยได้รับความ
เห็นชอบจากคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

ภาพความสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดภาพความสำเร็จของการดำเนินการรวมโรงเรียนไว้เป็น
ดังนี้

1. ด้านประสิทธิภาพ

- 1.1 จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กลดลงเหมาะสมกับความจำเป็นของพื้นที่
- 1.2 การบริหารจัดการบุคลากรมีความสมดุลและสอดคล้องกับภารกิจ
- 1.3 การบริหารจัดการทรัพยากรด้านการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

2. ด้านคุณภาพ

- 2.1 โรงเรียนมีคุณภาพได้มาตรฐาน
- 2.2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ

3. ด้านโอกาสทางการศึกษา

เพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ในโรงเรียนดีที่มีคุณภาพ

ด้วยนโยบายการพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ และการปฏิบัติงานภาครัฐ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินการให้เกิดคุณภาพ และประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงตระหนักถึงความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการรวมโรงเรียนขนาดเล็กในครั้งนี้ โดยกำหนดแนวการดำเนินงานเสนอแนะไว้ในส่วนต่อไป

ส่วนที่ 3

แนวการดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

ในการดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็กตามนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวดำเนินการบริหารจัดการ และบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การบริหารจัดการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก
2. การบริหารจัดการบุคลากร
3. การบริหารจัดการวิชาการ
4. การบริหารการเงิน พัสดุ ที่ดิน อาคารสถานที่และสินทรัพย์อื่น ๆ
5. การบริหารจัดการ การเดินทางไปเรียนกรณีรวมโรงเรียน

การบริหารจัดการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก

การ “รวม” โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเป้าหมายโรงเรียน และช่วงเวลาในการดำเนินการ ดังนี้

1. การรวมโรงเรียน ระยะที่ 1 (ปีการศึกษา 2554 – 2556)

1.1 ปีการศึกษา 2554 สำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 20 คน

ในการวางแผนรวมโรงเรียนตามเป้าหมาย ระยะที่ 1 ในปีการศึกษา 2554 ใช้ข้อมูลการเกณฑ์เด็กเข้าเรียนในเดือนธันวาคม 2553 หากโรงเรียนใดมีนักเรียนไม่เกิน 20 คน ให้ไปจัดการเรียนการสอนร่วมกับโรงเรียนอื่นก่อน แล้วดำเนินการรวมให้เสร็จสิ้นภายในปีการศึกษา 2554 สำหรับโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่พิเศษ (ห่างไกล กันดาร ตั้งอยู่บนภูเขา เกาะ ชายแดน และพื้นที่เสี่ยงภัย) และไม่ประสงค์จะไปรวมกับโรงเรียนอื่นต้องจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 ปี เสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบการยกเว้นไม่ต้องไปรวมกับโรงเรียนอื่น

1.2 ปีการศึกษา 2555 สำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 40 คน

ในการวางแผนรวมโรงเรียนตามเป้าหมาย ระยะที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ใช้ข้อมูลการเกณฑ์เด็กเข้าเรียนในเดือนธันวาคม 2554 หากโรงเรียนใดมีนักเรียนไม่เกิน 40 คน ให้ไปจัดการเรียนการสอนร่วมกับโรงเรียนอื่นก่อน แล้วดำเนินการรวมให้เสร็จสิ้นภายในปีการศึกษา 2555

กรณียกเว้น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 40 คน ไม่ประสงค์จะไปรวมกับโรงเรียนอื่น โดยมีหลักเกณฑ์และแนวทางดำเนินการ ดังนี้

- 1) เป็นโรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่พิเศษ (ห่างไกล กันดาร ตั้งอยู่บนภูเขา เกาะ ชายแดน หรือพื้นที่เสี่ยงภัย)

หรือ

- 2) จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ประกอบด้วย

(1) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการประเมินคุณภาพระดับชาติ (O-Net) ในปีการศึกษาที่ผ่านมาเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาอังกฤษ

- (2) ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การ

มหาชน)

ให้โรงเรียนที่ขอยกเว้นจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 ปี เสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบการยกเว้นไม่ต้องไปรวมกับโรงเรียนอื่น

1.3 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 60 คน

ในการวางแผนรวมโรงเรียนตามเป้าหมาย ระยะที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ใช้ข้อมูลการเกณฑ์เด็กเข้าเรียนในเดือนธันวาคม 2555 หากโรงเรียนใดมีนักเรียนไม่เกิน 60 คน ให้ไปจัด การเรียนการสอนร่วมกับโรงเรียนอื่นก่อนแล้วดำเนินการรวมให้เสร็จสิ้นภายในปีการศึกษา 2556

กรณียกเว้น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 60 คน ที่ไม่ประสงค์จะไปรวมกับโรงเรียนอื่น มีหลักเกณฑ์และแนวทางดำเนินการ ดังนี้

- 1) เป็นโรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่พิเศษ (ห่างไกล กั้นดาร ตั้งอยู่บนภูเขา เกาะ ชายแดน หรือพื้นที่เสี่ยงภัย) หรือ
- 2) จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ประกอบด้วย
  - (1) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการประเมินคุณภาพระดับชาติ (O-Net) ในปีการศึกษาที่ผ่านมาเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาอังกฤษ
  - (2) ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ให้โรงเรียนที่ขอยกเว้น จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 ปี เสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบการยกเว้นไม่ต้องไปรวมกับโรงเรียนอื่น

เพื่อให้การบริหารจัดการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ตามแผน ระยะที่ 1 (ปีการศึกษา 2554 - 2556) จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงกำหนดบทบาท หน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้แต่ละระดับ ดังนี้

ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- 1) ศึกษาข้อมูลโรงเรียนขนาดเล็กในปัจจุบันและคาดการณ์อนาคต ทั้งด้านจำนวนนักเรียน สภาพเศรษฐกิจ สภาพของชุมชน สภาพพื้นที่ใกล้เคียง การคมนาคม เพื่อจัดกลุ่มและพิจารณากำหนดแผนที่ตั้งโรงเรียน (School Mapping)
- 2) จัดประชุมผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อชี้แจงแนวทางดำเนินงานและกำหนดรูปแบบการดำเนินงานร่วมกัน
- 3) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการให้มีหน้าที่ดูแล ให้คำปรึกษา ให้การช่วยเหลือ แนะนำ กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลในการดำเนินการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก
- 4) ประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจแก่ชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น
- 5) ประชุมผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนขนาดเล็กทุกคนเพื่อวางแผนการบริหารจัดการให้โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 60 คน ดำเนินการรวมโรงเรียน โดยคัดเลือกโรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดอื่น ๆ ที่เหมาะสม มีความพร้อมทั้งด้านอาคาร สถานที่และบุคลากรให้เป็นโรงเรียนหลักและกำหนดโรงเรียนที่จะมารวม
- 6) ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการและทรัพยากรต่าง ๆ ให้โรงเรียน
- 7) คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้ความเห็นชอบ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกาศรวมโรงเรียน พร้อมทั้งรายงานผลการรวมโรงเรียนต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกไตรมาส

ระดับโรงเรียน

- 1) ประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจแก่ชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น

2) กรณีโรงเรียนที่ได้รับการยกเว้นให้จัดการศึกษาต่อไป โดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 ปี ที่ชัดเจนในการเพิ่มคุณภาพการศึกษา ทั้งด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้ความเห็นชอบ

2. การรวมโรงเรียน ระยะที่ 2 (ปีการศึกษา 2557 – 2559)

โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 100 คน ให้ดำเนินการรวมกับโรงเรียนอื่นโดยโรงเรียนที่ไม่ประสงค์จะไปเรียนรวมกับโรงเรียนอื่น ต้องจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ดังนี้

2.1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการประเมินคุณภาพระดับชาติ (O-Net) ในปีการศึกษาที่ผ่านมาเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาอังกฤษ

2.2 ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ทั้งนี้ เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2559 ให้รวมโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 100 คน อย่างน้อยร้อยละ 50

3. การรวมโรงเรียน ระยะที่ 3 (ปีการศึกษา 2560 – 2561)

โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน ให้ดำเนินการรวมกับโรงเรียนอื่นโดยโรงเรียนที่ไม่ประสงค์จะไปเรียนรวมกับโรงเรียนอื่น ต้องจัดการศึกษา อย่างมีคุณภาพ ดังนี้

3.1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการประเมินคุณภาพระดับชาติ (O-Net) ในปีการศึกษาที่ผ่านมาเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาอังกฤษ

3.2 ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ทั้งนี้ เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2561 ให้รวมโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน อย่างน้อยร้อยละ 50

หมายเหตุ

เป้าหมายในการดำเนินการรวมโรงเรียนขนาดเล็กเป็นไปตามปีการศึกษาที่กำหนด แต่หากโรงเรียนใด จะดำเนินการรวมกับโรงเรียนอื่นที่นอกเหนือเป้าหมายที่กำหนด ก็สามารถดำเนินการได้

การบริหารจัดการบุคลากร

1. แนวทางดำเนินการก่อนการประกาศรวมโรงเรียน

ในการรวมโรงเรียน โดยนำนักเรียนตั้งแต่ 2 โรงเรียนขึ้นไปไปเรียนรวมกัน ก่อนจะดำเนินการรวม จำเป็นต้องมีการดำเนินการเบื้องต้นเพื่อลดปัญหาหรือความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นและยังเป็นการเตรียมความพร้อม ก่อนการรวมมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

ระดับโรงเรียน

1) ผู้อำนวยการโรงเรียน

(1) กรณีที่ 1 โรงเรียนที่ไปรวมไม่มีผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนหลักทำหน้าที่ในการบริหารจัดการให้ครอบคลุมทุกภาระงานการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน

กรณีที่ 2 โรงเรียนที่ไปรวมมีผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้งโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม บริหารร่วมกันโดยกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบตามความสามารถ หรือตามความเหมาะสม ทั้งนี้การแบ่งความรับผิดชอบต้องเกิดจากข้อตกลงร่วมกันจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง

(2) ผู้อำนวยการโรงเรียน ดำเนินการจัดการศึกษาโดยกำหนดบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับครูผู้สอนทั้งในโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวมในการจัดการเรียนการสอนและภาระงานอื่น ๆ

(3) ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวมจะได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษในการย้ายภายในเขตหรือการย้ายข้ามเขตพื้นที่การศึกษา

(4) ในกรณีที่เกิดการรวมโรงเรียนแล้ว สามารถร่วมกันบริหารจัดการจนทำให้โรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพการศึกษา จะได้รับขวัญกำลังใจเป็นกรณีพิเศษ เช่น การให้เกียรติบัตรยกย่องชมเชยระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการพิจารณาความดีความชอบ

2) ครูผู้สอน

(1) ครูผู้สอนโรงเรียนมารวม มีสิทธิขอย้ายไปโรงเรียนอื่นที่เกินเกณฑ์ได้ในกรณีที่ เป็นสาขาที่ขาดแคลนทั้งนี้ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนดและหากประสงค์ขอย้ายให้ได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ

(2) ครูผู้สอนโรงเรียนมารวมที่ประสงค์จะขอย้ายไปยังโรงเรียนอื่นที่มีครูต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด ให้ได้รับการพิจารณาย้ายได้ทันที

(3) ครูผู้สอนโรงเรียนมารวม หากประสงค์ที่จะพัฒนา/ศึกษาต่อในสาขาที่ขาดแคลน จะได้รับการพิจารณาให้ทุนศึกษาต่อเป็นกรณีพิเศษ

3) บุคลากรสนับสนุนการสอน

ในการรวมโรงเรียน ให้บุคลากรสนับสนุนการสอน เช่น ลูกจ้าง พนักงานราชการ พนักงานธุรการ ครูอัตราจ้างหรือพนักงานบริการอื่น ๆ จากโรงเรียนมารวมปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียนหลักจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง

4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในระยะเริ่มแรกก่อนมีการประกาศรวมโรงเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละโรงเรียน ยังคงสถานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนั้น ๆ อยู่ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม ร่วมกันในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนหลัก จนกว่าจะมีประกาศรวมโรงเรียนแล้วให้เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคณะใหม่ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด แต่ทั้งนี้ควรให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนใหม่หลังรวมโรงเรียนแล้ว

ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ในการเตรียมการก่อนการรวมโรงเรียนและหลังการรวมโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1) อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ประกาศเป็นนโยบายที่จะไม่บรรจุแต่งตั้งตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 60 คน ที่ว่างลงทุกกรณีเว้นแต่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นบัญชีไว้

2) ในการประกาศผู้ที่ได้รับการคัดเลือกบริหารโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้แนบท้ายประกาศ จะไม่มีการบรรจุแต่งตั้งผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 60 คน

3) ตำแหน่งว่างของผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัด ให้สงวนตำแหน่งไว้เพื่อรองรับการรับย้ายผู้อำนวยการโรงเรียนที่เกิดจากการรวม ดังนี้

กรณีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่มีบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือกผู้อำนวยการโรงเรียน หากมีตำแหน่งว่างให้พิจารณาผู้อำนวยการโรงเรียนมารวมก่อนหากมีตำแหน่งว่างเหลือให้เปิดสอบ

กรณีที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือกผู้อำนวยการโรงเรียนที่ขึ้นบัญชีไว้ หากมีตำแหน่งว่างให้พิจารณาแต่งตั้งผู้อำนวยการโรงเรียนจากโรงเรียนมารวมเป็นพิเศษ

4) ในกรณีที่ผู้อำนวยการโรงเรียนมารวมมีความประสงค์จะเปลี่ยนตำแหน่งเป็นตำแหน่งอื่น ๆ ให้ อ.ก.ค.ศ. สามารถดำเนินการได้ตามหลักเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. กำหนด

- 5) ในกรณีที่ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวมเสนอขอย้ายภายในเขตหรือการย้ายข้ามเขต ให้เขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการเสนอ อ.ก.ค.ศ. พิจารณาเป็นพิเศษ
- 6) ในกรณีที่เกิดการรวมโรงเรียนแล้ว สามารถร่วมกันบริหารจัดการ จนทำให้โรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเท่ากับหรือมากกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ใน 5 กลุ่มสาระหลัก ให้เขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการพิจารณาสร้างขวัญกำลังใจ เช่น การให้เกียรติบัตรยกย่อง ชมเชย หรือเสนอ อ.ก.ค.ศ. พิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ
- 7) ในการบริหารอัตรากำลัง หลังจากรวมโรงเรียนได้แล้ว ให้จัดครูในโรงเรียนหลักให้ครบตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด ทั้งตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรสนับสนุนการสอน
- 8) กรณีครูโรงเรียนมารวม ขอย้ายไปโรงเรียนอื่นที่เกินเกณฑ์ในสาขาวิชาที่ขาดแคลน ให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณาอนุมัติกรณีพิเศษเฉพาะราย
- 9) กรณีที่ครูโรงเรียนมารวมสมัครใจไปปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียนอื่นที่มีอัตรากำลังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด ให้เขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาตัดโอนตำแหน่งและอัตราเงินเดือนตามตัว เพื่อประโยชน์ของทางราชการ
- 10) บุคลากรสนับสนุนการสอนอื่น ๆ ให้เขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการบริหารอัตรากำลังตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่โรงเรียนหลักจะได้รับสูงสุด

ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการประสานกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการบุคลากรในการรวมโรงเรียน ดังนี้

- 1) เสนอ ก.ค.ศ. กำหนดอัตรากำลังของสายงานบริหารสถานศึกษาตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษามากกว่า 1 ตำแหน่งขึ้นไป เพื่อรองรับการลดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาที่เกิดจากการดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง
- 2) ขอยกเว้นระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย
  - (1) หลักเกณฑ์และวิธีการย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (หนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.3/ว. 8 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2549)

หลักเกณฑ์เดิม

ข้อ 2 การย้ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กรณีที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาใด ให้พิจารณาย้ายผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เหมาะสมไปดำรงตำแหน่งในสถานศึกษานั้นได้ ทั้งนี้ให้มีการประสานความเข้าใจและความร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวก่อนที่จะย้ายมาดำรงตำแหน่งด้วย

หลักเกณฑ์ขอยกเว้น

ข้อ 2 การย้ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1. กรณีที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาใด ให้พิจารณาย้ายผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เหมาะสมไปดำรงตำแหน่งในสถานศึกษานั้นได้ ทั้งนี้ให้มีการประสานความเข้าใจและความร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวก่อนที่จะย้ายมาดำรงตำแหน่งด้วย

2. กรณีที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิเศษมีการรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ให้สามารถย้ายผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่มารวมไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา 2 คนขึ้นไป ในโรงเรียนหลักหรือโรงเรียนขนาดกลางขึ้นไปได้

(2) หลักเกณฑ์และวิธีการเกลี้ยอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (หนังสือ สำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.3/ว.8 ลงวันที่ 18กรกฎาคม 2548)

หลักเกณฑ์เดิม

ข้อ 1 ให้ตัดโอนตำแหน่งและอัตราเงินเดือนข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาจากหน่วยงานทางการศึกษาที่ยุบ รวม หรือเลิก ไปกำหนดในหน่วยงานการศึกษาที่มีอัตรากำลังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด และเพื่อตัดโอนตำแหน่งหรืออัตราเงินเดือนแล้ว หน่วยงานการศึกษาให้พิจารณาตัดโอนตำแหน่งและอัตราเงินเดือนไปกำหนดในหน่วยงานการศึกษาที่ถูกรวมก่อนเป็นลำดับแรก

หลักเกณฑ์ขอยกเว้น

ข้อ 1 ให้ตัดโอนตำแหน่งและอัตราเงินเดือน ข้าราชการครู และบุคลากร ทางการศึกษาจากหน่วยงานทางการศึกษาที่ยุบ รวม หรือเลิก ไปกำหนดในหน่วยงานการศึกษาที่มีอัตรากำลังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด และเพื่อตัดโอนตำแหน่งหรืออัตราเงินเดือนแล้ว หน่วยงานการศึกษาให้พิจารณาตัดโอนตำแหน่งและอัตราเงินเดือนไปกำหนดในหน่วยงานการศึกษา ที่ถูกรวมก่อนเป็นลำดับแรก ยกเว้นตำแหน่งและอัตราเงินเดือนที่เกิดจากการดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สามารถไปกำหนดในหน่วยงานการศึกษาที่มีอัตรากำลังได้โดยไม่มีเงื่อนไข

3) จัดหาทุนเพื่อการศึกษาต่อสำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูโรงเรียน มารวมที่มีความประสงค์ที่จะพัฒนา/ศึกษาต่อในสาขาที่ขาดแคลน

2. แนวทางดำเนินการหลังการประกาศรวมโรงเรียน

หลังการประกาศรวมโรงเรียนแล้ว จะเกิดโรงเรียนที่มาจากกรรวมที่เป็นเอกภาพและเป็นนิติบุคคลเดียวกัน การดำเนินการหลังรวมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยึดระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดตั้ง รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550

การบริหารงานวิชาการ

จากการศึกษาสภาพปัญหาพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียนและด้านการมีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดแนวปฏิบัติการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในการเรียนรวม ดังนี้

1. งานพัฒนาหลักสูตร

ในระยะเริ่มแรกให้ดำเนินการดังนี้

1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียนร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม โดยผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนหลักเป็นผู้ลงนามแต่งตั้ง

1.2 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียน ศึกษา วิเคราะห์เอกสารหลักสูตร วิเคราะห์สภาพแวดล้อม บริบทของโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย โดยมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.3 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียน ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท สภาพแวดล้อมของโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม ทั้งนี้ให้ดำเนินการตามกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1.4 ครุภัณฑ์หลักสูตรสถานศึกษามาวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.1 ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อปรับสภาพพื้นฐานความรู้ ความสามารถของนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีคุณภาพ

2.2 พัฒนาครูให้ตรงกับภาระงาน ที่ได้รับมอบหมาย

2.3 ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายนิเทศ ติดตาม กำกับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. งานวัดประเมินผล

กำหนดระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลของโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม มาพิจารณา ร่วมกันเพื่อกำหนดให้เป็นระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลเดียวกันและให้ใช้ระเบียบการวัดและประเมินผลร่วมกัน

4. งานประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวมจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในร่วมกันเพื่อรองรับการประเมิน ภายนอก

5. การมอบหมายภาระงาน

5.1 สสำรวจความรู้ ความสามารถของครู เพื่อวางแผนในการมอบหมายภาระงาน ให้ดำเนินการ เช่น การประจำชั้น การประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ การดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ เป็นต้น

5.2 มอบหมายภารกิจให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของครูแต่ละคน

6. งานธุรการประจำชั้นเรียน

6.1 ให้โรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม ใช้เอกสารธุรการประจำชั้นเรียนของโรงเรียนเดิมไปก่อน จนกว่าจะมีการประกาศรวมโรงเรียน ส่วนผู้จัดทำเอกสารธุรการประจำชั้นเรียน ให้เป็นหน้าที่ของครูประจำชั้น/ประจำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมาย

6.2 การเก็บรักษาเอกสาร/หลักฐานที่เกี่ยวข้อง หลังจากรวมโรงเรียนให้ดำเนินการตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

6.3 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

7. งานนิเทศภายในโรงเรียน

ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนหลักและผู้อำนวยการโรงเรียนมารวม ร่วมกันพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการ/ ผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในและทำการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง โดยผู้อำนวยการโรงเรียนหลักเป็นผู้ลง นามแต่งตั้ง

8. งานวิจัย

8.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนหลักและผู้อำนวยการโรงเรียนมารวม ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อ แก้ปัญหาด้านการเรียนรู้ของนักเรียน และนำผลการวิจัยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

8.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนหลักและผู้อำนวยการโรงเรียนมารวม ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์และจัดทำวิจัย เพื่อการบริหารและการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในภาพรวมของโรงเรียน

9. งานแก้ปัญหาการเรียนรู้

9.1 จัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคล เพื่อคัดกรองเพื่อคัดกรองแยกกลุ่มและปรับพื้นฐานความรู้ของ นักเรียนให้ใกล้เคียงกัน

9.2 จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อป้องกัน แก้ไข ส่งเสริม การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพตาม มาตรฐานการเรียนรู้และดำเนินการจัดกิจกรรมที่สร้างสัมพันธภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เช่น การจัด กิจกรรมบายศรีสู่ขวัญรับเพื่อนใหม่ กิจกรรมค่ายสร้างสรรค์ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

10. งานสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

10.1 โรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม นำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา มาใช้จัดการเรียนการสอนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยโรงเรียนหลักจัดเก็บ บำรุงรักษา ซ่อมแซมให้พร้อมใช้งาน โดยจัดทำทะเบียนควบคุมไว้อย่างเป็นระบบ

10.2 พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการผลิต จัดทำ และใช้สื่อ อุปกรณ์ การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

11. งานห้องสมุด / แหล่งเรียนรู้

11.1 จัดและพัฒนาสถานที่ห้องสมุดในโรงเรียนหลักให้เหมาะสมกับเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ โดยนำเอกสาร วารสารและหนังสือห้องสมุดในโรงเรียนมารวม มาจัดไว้ที่โรงเรียนหลัก เพื่อให้มีวัสดุ ครุภัณฑ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้น

11.2 การดูแล เก็บรักษา ซ่อมบำรุง ครุภัณฑ์ ให้อยู่ในสภาพที่ดี มอบหมายให้ผู้บริหารโรงเรียนหลักเป็นผู้รับผิดชอบ

11.3 สำรวจและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาร่วมกันจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

12. การเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์

ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินงานในการรวมโรงเรียน เพื่อการสร้างความเข้าใจ และรายงานผลการดำเนินงานอย่างภาคภูมิใจ

การบริหารการเงิน พัสดุ ที่ดิน อาคารสถานที่และสินทรัพย์อื่น ๆ

การรวมโรงเรียนขนาดเล็กจะต้องมีแนวทางการบริหารจัดการ เงิน พัสดุและทรัพย์สินและกำหนดบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. แนวทางการบริหารการเงิน พัสดุ และทรัพย์สิน ประกอบด้วย

1.1 การบริหารการเงินและงบประมาณ

1) โรงเรียนมารวม จัดทำข้อมูลนักเรียน ข้อมูลครู บุคลากรที่ไปปฏิบัติงานในโรงเรียนหลัก รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อตรวจสอบและรายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานทราบต่อไป

2) โรงเรียนมารวมร่วมกับโรงเรียนหลัก ตรวจสอบและจัดทำบัญชีทรัพย์สิน งบประมาณ หนี้สิน และการผูกพันทั้งหมดตามระเบียบของทางราชการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

3) เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน ให้จัดไปตามตัวนักเรียน โดยโอนเข้าบัญชีโรงเรียนหลักหรือโรงเรียนอื่นที่นักเรียนไปเรียนรวม

4) เงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ เงินรายได้โรงเรียน สิทธิ หนี้และการผูกพันให้โอน ให้โรงเรียนหลัก

5) เงินงบประมาณจากส่วนราชการอื่น เช่น งบประมาณโครงการอาหารเสริม (นม) โครงการอาหารกลางวัน ให้แจ้งส่วนราชการเจ้าของงบประมาณทราบเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ของส่วนราชการ นั้นต่อไป

6) เงินที่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินให้ดำเนินการนำส่งโดยเร็ว

1.2 การบริหารการพัสดุ

1) วัสดุ ครุภัณฑ์ โอนให้โรงเรียนหลัก หรือจำหน่ายตามสภาพของวัสดุ ครุภัณฑ์

2) ที่ดิน

(1) กรณีโรงเรียนมารวมได้รับอนุญาตใช้ที่ดินของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่น เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ หรือวัด ให้ตรวจสอบการถือกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครอง รวมทั้งเอกสารสิทธิ์ รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อประสานงานกับส่วนราชการ / หน่วยงานเจ้าของที่ดิน ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเฉพาะของส่วนราชการ/หน่วยงานเจ้าของที่ดินนั้น ๆ

(2) กรณีโรงเรียนมารวมได้รับบริจาคที่ดิน ให้ตรวจสอบสภาพการถือกรรมสิทธิ์ เอกสารสิทธิ์ รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรณีโอนให้โอนให้โรงเรียนหลัก กรณีจำหน่ายต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546

(3) กรณีขอใช้ที่ราชพัสดุ

โรงเรียนมารวมตรวจสอบสิทธิครอบครองหรือสิทธิการใช้เอกสารสำคัญการขอใช้ การอนุญาต แล้วรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบและปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ทั้งกรณีขอใช้ประโยชน์และไม่ขอใช้ประโยชน์

3) ทรัพย์สินอื่น ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยโอนให้โรงเรียนหลัก

4) เอกสารสำคัญ ให้โอนให้โรงเรียนหลัก

ทั้งนี้ เมื่อมีการรวมหรือเลิกโรงเรียนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการ ให้โรงเรียนมารวมและโรงเรียนหลักตรวจสอบทรัพย์สินและชำระบัญชี ตลอดจนโอนหรือจำหน่ายให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

2. การกำหนดบทบาท หน้าที่ของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.1 ระดับโรงเรียน

ในระยะเริ่มแรกก่อนมีการประกาศรวมโรงเรียน ให้โรงเรียนมารวมนำวัสดุ ครุภัณฑ์มาใช้ประโยชน์ร่วมกันที่โรงเรียนหลัก และดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการให้โรงเรียนมารวมกับโรงเรียนหลัก ทำบัญชีทรัพย์สิน อาคาร สถานที่ ทั้งหมด ทั้งมีมูลค่าทางบัญชีหรือไม่มีมูลค่าทางบัญชี ที่ยังคงสภาพการใช้งานอยู่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ขั้นที่ 2 การส่งมอบ ให้ส่งมอบบัญชีทรัพย์สินให้โรงเรียนหลักโดยเร็ว นับแต่วันที่มีประกาศการรวมโรงเรียนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับส่งงานในหน้าที่ราชการ พ.ศ.2524 และคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ 108/2547 ลงวันที่ 9 มกราคม 2547 เรื่อง มอบอำนาจการมอบโอนพัสดุ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการหลังการส่งมอบ

1) ให้โรงเรียนที่ได้รับโอนตรวจนับและจัดทำทะเบียนพัสดุ เพื่อจัดหมวดหมู่ พร้อมทั้งออกหมายเลขครุภัณฑ์

2) กรณีการเงิน งบประมาณให้นำฝากธนาคารและลงบัญชีให้เป็นปัจจุบัน

2.2 ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1) แต่งตั้งคณะกรรมการการบริหารจัดการ เกี่ยวกับการเงิน พัสดุ ในการรวมโรงเรียน

2) สนับสนุน กำกับ ติดตาม

3) การดำเนินงาน และรายงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) เสนอคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการ การตรวจสอบทรัพย์สินและชำระบัญชี รวมทั้งการโอนหรือจำหน่ายทรัพย์สิน ที่ยังคงเหลืออยู่ในกรณีที่มีการประกาศ ยุบ รวม เลิก โรงเรียนตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546

2) สนับสนุน กำกับ ติดตามการดำเนินงาน และรายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารจัดการการเดินทางไปเรียนรวม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดแนวทางการบริหารจัดการการเดินทางมาเรียนหลักเกณฑ์ เงื่อนไข การจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณ สำหรับชดเชยค่าเดินทางแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ค่ายานพาหนะ ค่าจ้างเหมาบริการ โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานใน แต่ละระดับ ดังนี้

1. การกำหนดบทบาท หน้าที่ของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.1 ระดับโรงเรียน

โรงเรียนมารวมดำเนินการในช่วงระยะเวลาที่อยู่ระหว่างการรวม และเมื่อมีการประกาศรวมแล้ว ให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียนหลัก การดำเนินการ ดังนี้

- 1) จัดทำข้อมูลพื้นฐานนักเรียนโรงเรียนมารวม ประกอบด้วย
  - (1) รายชื่อนักเรียน จำแนกเป็นรายชั้น โดยมีเลข 13 หลักกำกับ
  - (2) พื้นที่เขตบริการโรงเรียนมารวม ทั้งต้องนำไปปรับรวมเป็นพื้นที่บริการของโรงเรียนหลัก
  - (3) ประชากรวัยเรียน ที่ต้องได้รับการศึกษาในพื้นที่เขตบริการโรงเรียนมารวม
  - (4) ระยะทาง สภาพการคมนาคมจากบ้านไปโรงเรียนหลัก
  - (5) วิธีการเดินทางของนักเรียนเป็นรายคน
  - (6) รายชื่อประชากรวัยเรียนที่จะเข้าเรียนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน มารวมในแต่ละปี

การศึกษา

2) สนับสนุนงบประมาณค่าพาหนะนักเรียนสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียน มารวม ดังนี้

- (1) สำหรับนักเรียนของโรงเรียนมารวมที่มาเรียนโรงเรียนหลัก
- (2) สำหรับนักเรียนที่เข้าใหม่ในปีการศึกษาต่อ ๆ มา ที่มีอายุเข้าเกณฑ์ระดับปฐมวัยและ

เข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตบริการของโรงเรียนมารวมให้ได้รับ ค่าพาหนะจนจบ การศึกษาชั้นสูงสุดของโรงเรียนหลัก

3) กรณีนักเรียนไม่ได้ไปเรียนที่โรงเรียนหลักแต่ไปเรียนที่โรงเรียนอื่นในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกันให้โรงเรียนนั้นเสนอของบประมาณ

4) รายงานผลการใช้งบประมาณ ค่าพาหนะนักเรียน

1.2 ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- 1) จัดทำแผนที่การศึกษา (School Mapping) กำหนดพื้นที่บริการโรงเรียนหลักและโรงเรียนมารวม
- 2) ตรวจสอบ / วิเคราะห์ ข้อมูลที่โรงเรียนรวมเสนอของบประมาณ
- 3) เสนอ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาจัดสรรงบประมาณ
- 4) แจ่งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้โรงเรียนทราบ
- 5) นิเทศ ติดตาม กำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและรายงานผล

1.3 ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1) ตรวจสอบ / วิเคราะห์ ข้อมูลที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเสนอของบประมาณ
- 2) จัดสรรงบประมาณให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 3) นิเทศ ติดตาม กำกับ การดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย
- 4) นำเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อขอสนับสนุนค่าพาหนะนักเรียนในปีต่อ ๆ ไปที่มีชื่อในเขตพื้นที่

บริการของโรงเรียนมารวมหรือโรงเรียนที่ถูกเลิก

2. หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณทางการบริหารจัดการ การเดินทางของนักเรียนไปเรียนกรณีรวม

2.1 กรณีค่าพาหนะ (ใช้งบประมาณปี พ.ศ.2555)

- 1) จัดสรรให้ตามระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียนหลัก กรณีการคมนาคมสะดวก
  - (1) ไม่เกิน 3 กิโลเมตร คนละ 10 บาทต่อวัน
  - (2) มากกว่า 3-10 กิโลเมตร คนละ 15 บาทต่อวัน
  - (3) มากกว่า 10 กิโลเมตรขึ้นไป คนละ 20 บาทต่อวันจำนวน 200 วันต่อคนต่อปีการศึกษา
- 2) จัดสรรให้ตามระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียนหลัก กรณีการคมนาคมในพื้นที่พิเศษตาม

ระเบียบกระทรวงการคลัง

- (1) เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินตามข้อตกลงกับกระทรวงการคลัง
- (2) จ้างเหมาขานพาหนะรับส่งนักเรียน เช่น กรณีเช่าเหมาเรือเป็นลำ เสาเหมารถยนต์ เป็นต้น

2.2 กรณีค่าจ้างเหมาบริการ

- 1) จัดสรรค่าจ้างเหมาบริการให้โรงเรียนมารวมหรือโรงเรียนหลัก บริหารจัดการด้วยวิธีการที่เหมาะสม จ้างเหมาขานพาหนะรับส่งนักเรียนจากโรงเรียนมารวม
- 2) จัดสรรให้ผู้ปกครองที่รับส่งนักเรียนไปโรงเรียนหลัก

2.3 กรณีจัดสรรขานพาหนะให้โรงเรียนหลักหรือกรณีที่โรงเรียนได้รับการบริจาค ขานพาหนะสำหรับรับ-ส่งนักเรียน

- 1) จัดสรรจักรยานสำหรับนักเรียนบ้านใกล้ เพื่อทดแทนค่าพาหนะ
- 2) จัดสรรขานพาหนะ เช่น รถยนต์ เรือ ให้โรงเรียนหลักเพื่อใช้รับ - ส่งนักเรียนจัดสรรค่าน้ำมัน เชื้อเพลิงและค่าบำรุงรักษาขานพาหนะให้กับโรงเรียนหลักที่ได้รับการจัดสรรขานพาหนะหรือได้รับบริจาค

2.4 การประกันอุบัติเหตุ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งงบประมาณให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำหรับดำเนินการจัดทำประกันอุบัติเหตุหมู่ให้กับนักเรียนที่มาเรียนโรงเรียนหลัก (ทั้งนี้จะเสนอเรื่องเข้า ครม. ให้อนุมัติหลักการเสนอขอตั้งงบประมาณปี 2556)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคาดหวังว่า แนวทางการดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าว จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ

หมายเหตุ

กฎหมาย ระเบียบสำคัญที่เกี่ยวข้อง

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
2. พ.ร.บ.วิธีการงบประมาณ พ.ศ.2502
3. พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
4. พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.2484
5. พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2484
6. พ.ร.บ.ที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518
7. ระเบียบการเบิกจ่ายเงินจากคลัง การเก็บเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ.2551
8. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ส่วนที่ 4

เงื่อนไขความสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจหลักในการบริหารจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มทุกปีในปีการศึกษา 2553 มีจำนวน 14,397 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.82 ของจำนวนโรงเรียนที่มีอยู่ทั้งหมด โรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าว ประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพและประสิทธิภาพการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็นภาระด้านงบประมาณและเป็นการลงทุนที่สูง

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพสูงสุดและส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน จำเป็น ต้องจัดให้มีการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ให้มีขนาดที่เหมาะสมกับความจำเป็นของพื้นที่ มีเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ประกาศนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นวาระแห่งชาติ และ ต้องเป็นนโยบายที่ชัดเจน ต่อเนื่องสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ทุกระดับ

1.2 สร้างความเข้าใจกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต ให้ตระหนัก รับรู้ นโยบายและแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

1.3 ปรับแก้ กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบาย เช่น ระเบียบการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ เป็นต้น (ในกรณีนี้นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประสานดำเนินการต่อหน่วยงานที่มีอำนาจดำเนินการ)

1.4 กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ตามแผนการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.5 สร้างแรงจูงใจ เพื่อเป็นการดำเนินการกระตุ้น และช่วยเหลือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ ให้มีความเข้มแข็งในการดำเนินการ เช่น ประกาศเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษา การให้รางวัลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนที่ดำเนินการประสบผลสำเร็จ

1.6 สนับสนุนงบประมาณ/วิชาการ การดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้/ซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างที่ชำรุดหรือทรุดโทรม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด

1.7 ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ

1.8 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.9 ดำเนินการวิจัย พัฒนาเพื่อศึกษาข้อปัญหา อุปสรรค และแนวทางดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ และรายงานผลการดำเนินงาน

2. ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.1 สร้างความตระหนัก รับรู้ กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องและองค์คณะบุคคล ให้เห็นชอบในหลักการตามนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 จัดทำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัด เช่น แผนที่ตั้ง School Mapping/ข้อมูลบุคลากร/ข้อมูลโรงเรียนเป็นรายโรงเรียน

2.3 จัดทำแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบ

2.4 รายงานแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.5 ดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

2.6 นิเทศ ติดตาม กำกับ และประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.7 กระตุ้น ช่วยเหลือ โรงเรียนที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้

2.8 ประชาสัมพันธ์รูปแบบที่หลากหลาย

2.9 ดำเนินการวิจัย ประเมินและรายงานผล

ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารายงานผลการดำเนินงานตามแผนการควบคุมเป็น รายไตรมาส (เริ่ม 1 ตุลาคม 2554 เป็นต้นไป) และหากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใด ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนให้รายงานเหตุผลและความจำเป็นเป็นรายกรณีต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ระดับโรงเรียน

3.1 สร้างความเข้าใจกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และสถาบันศาสนา ให้ตระหนัก รับรู้ ถึงเหตุผล และ ความจำเป็นของทางราชการในการรวมโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณและคุณภาพการศึกษา

3.2 สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อไป

3.3 สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน และชุมชน โดยจัดให้มีกิจกรรมร่วมกัน

3.4 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานต่อสาธารณชน

ภาคผนวก

ข้อคิดจากประสบการณ์การทำงานที่ประสบผลสำเร็จ

จากประสบการณ์การดำเนินโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กอันยาวนาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีบทเรียนอันทรงคุณค่ามากมาย เกี่ยวกับเทคนิควิธีการรวมโรงเรียน ซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ จึงเสนอแนวทางหรือขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญในการดำเนินงานรวมโรงเรียน ดังนี้

1. ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดทำแผนที่ตั้งโรงเรียนและข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัด ให้มีความชัดเจน และดำเนินการจำแนกโรงเรียนในสังกัดตามคุณลักษณะและความพร้อม คือ
  - 1.1 โรงเรียนที่มีความพร้อมให้จัดเป็นโรงเรียนหลัก ซึ่งควรพิจารณาโรงเรียนดีประจำตำบลเป็นโรงเรียนหลักเป็นลำดับแรก
  - 1.2 โรงเรียนที่มีลักษณะเป็นโรงเรียนมารวม
  - 1.3 โรงเรียนลักษณะพิเศษ ที่ไม่สามารถควบรวมกับโรงเรียนอื่นได้
2. ในการจัดทำแผนการรวมโรงเรียน จากประสบการณ์ที่ผ่านมา พบว่า กรณีฝ่ายปกครอง มีความเห็นชอบ จะทำให้การรวมโรงเรียนดำเนินการได้อย่างราบรื่น ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำข้อมูลจากข้อ 1 เข้าประชุมหารือ กับฝ่ายปกครอง ซึ่งอาจประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานและมีส่วนร่วม
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำแผนการบริหารจัดการโรงเรียนควบรวมครอบคลุม ทั้ง 4 ด้านรวมทั้งการจัดการทรัพยากรสิน ที่ดิน ฯลฯ ของโรงเรียนที่ถูกควบรวม โดยเฉพาะเรื่องอาคารสถานที่ ซึ่งไม่ควรปล่อยปะละเลยให้เป็นที่รกร้าง
4. โรงเรียนไม่สามารถควบรวมกับโรงเรียนอื่นได้ เนื่องจากตั้งอยู่ในพื้นที่พิเศษ ห่างไกล ทุรกันดาร และเสี่ยงภัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรดูแลช่วยเหลือให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ด้วยเทคนิควิธีการหลากหลาย เช่น สนับสนุนให้สอนแบบคละชั้น การใช้สื่อการเรียนทางไกล การจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้สวย สะอาด ร่มรื่น และปลอดภัย เป็นต้น
5. โรงเรียนหลักควรได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อม ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ให้มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู-นักเรียน หรือส่งเสริม สนับสนุนให้บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน
6. ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีกับชุมชน ให้ทราบถึงเหตุผล และความจำเป็นของทางราชการในการรวมโรงเรียน และคุณภาพการศึกษาที่ดีกว่าที่บุตรหลานของตนจะได้รับ และภาระด้านงบประมาณของประเทศชาติ ซึ่งมีความสูญเสียเปล่าจำนวนมาก ซึ่งหากมีการรวมโรงเรียน รัฐบาลจะสามารถดูแลโรงเรียนให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึงได้
7. ในหลายกรณี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาจไม่สามารถรวมโรงเรียนได้ทันที หรือรวมได้หมดทั้งโรงเรียน อาจกำหนดการรวมเป็นบางช่วงชั้น ค่อยดำเนินการเป็นระยะ และรวมหมด ทั้งโรงเรียนภายในระยะเวลาที่เหมาะสม
8. ในการประชาสัมพันธ์หรือขอความเห็นจากชุมชนเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนนั้น หน่วยงานที่ดำเนินการพึงระวังในการคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมประชุมประชาพิจารณ์ ควรเน้นการเชิญผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนนั้น ๆ มากกว่าการเชิญบุคคลทั่วไป
9. ให้ขอมติคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ไม่รับนักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนนั้น ๆ หากมีนักเรียนในแต่ละชั้นที่กล่าวถึงจำนวนไม่ถึง 5 คน แต่หากโรงเรียนนั้นอยู่ในเขตห่างไกล ทุรกันดาร ให้ขออนุมัติคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาเป็นรายกรณี

10. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีหลักประกันว่า การควรวรรวมโรงเรียนจะไม่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องสูญเสียสิทธิที่มีอยู่เดิมและเพื่อให้การควรวรรวมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงควรแต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฝ่ายบุคคล ผู้อำนวยการ กลุ่มนโยบายและแผน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มสินทรัพย์และผู้เกี่ยวข้อง เข้าร่วมวางแผนและปฏิบัติการรวมโรงเรียน

11. คณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา (กตปน.) ควรมีบทบาทสำคัญในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานควรวรรวมโรงเรียนและการนิเทศช่วยเหลือ พัฒนาโรงเรียนหลัก ตลอดจนจรรยาบรรณผลต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

12. ประเด็นสำคัญที่สุด คือ การทุ่มเทการปฏิบัติงานในการรวมโรงเรียนของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องในทุก ระดับ ซึ่งหากมีความมุ่งมั่นและดำเนินการตามนโยบายด้วยทุ่มเทอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะเป็นเงื่อนไขและปัจจัยแห่งความสำเร็จในลำดับแรก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารในแต่ละระดับต่างมีอำนาจในการตัดสินใจที่จะนำนโยบายไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จ